

N:o 116.

Af Herr **K. P. Arnoldson:** *Om ändring af § 15 i Kongl. förordningen den 31 Oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning.*

Kongl. förordningen den 23 Oktober 1860 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, § 15, mom. 2, stadgar:

»Innehar den, som till utträde ur svenska kyrkan sig anmält, offentlig tjenst; varde han derifrån skild, der ej tjensten är af beskaffenhet, att han utan afseende å sin trosbekännelse kunnat till densamma nämnas samt konungen eller den myndighet, som eger att tjensten tillsätta, finner skäligt att honom dervid bibehålla.»

Lag-Utskottet vid 1869 års riksdag föreslog, att detta stadgande skulle i den tillämnade nya dissenterlagen erhålla följande lydelse:

»Innehar den, som till utträde ur svenska kyrkan sig anmält, offentlig tjenst, varde derifrån skild, så framt hans trosbekännelse skulle utgjort hinder för utnämning till tjensten.»

Båda Kamrarne antogo enhälligt denna förändring. Men i en Kongl. proposition till 1873 års Riksdag föreslogs bibehållandet i den nya dissenterlagen af den förra lydelsen, och samma års Riksdag antog henne, till följd hvaraf hon är vorden lagfäst i 15 § af nu gällande Kongl. förordningen den 31 Oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning.

Paragrafens slutord — »samt konungen eller den myndighet, som eger att tjensten tillsätta, finner skäligt att honom dervid bibehålla» —

stå i rak strid med närmast föregående § i samma förordning. Det heter nemligen i 14 §: »Med de undantag och inskränkningar, som af grundlagen eller eljest gällande författning föranledas, skall skiljaktighet i kristen trosbekännelse icke medföra någon olikhet i svenska medborgares rättigheter och skyldigheter.» De tyckas ock sakna hållbart stöd i Regeringsformens 28 §, 1 mom., som med afseende på föreliggande fråga stadgar: »Till presterligt embete eller till annan tjänst, hvarmed är förenadt åliggande att meddela undervisning i kristendom eller teologisk vetenskap, kan endast den utnämnas, som bekänner den rena evangeliska läran. Till alla öfriga embeten eller tjänster, med det undantag i afseende å Statsrådets medlemmar, som i 4 § stadgas, må bekännare af annan kristen troslära, äfvensom af den mosaiska, kunna nämnas; dock må icke någon, som ej tillhör den rena evangeliska läran, såsom domare eller innehafvare af annan tjänst deltaga i handläggning eller afgörande af frågor, som angå religionsvård, religionsundervisning eller befordringar inom den svenska kyrkan.»

Dessa stadganden gifva ju ingen synbar anledning till att öfverlemna åt »konungen eller den myndighet, som eger att tjänsten tillsätta», makten att kunna, när helst vederbörande finna det »skäligt», afskeda en tjänsteman, som af samvetsskäl önskar utträda ur svenska kyrkan, äfven då hans tjänst »är af den beskaffenhet, att han utan afseende å sin trosbekännelse kunnat till densamma nämnas».

En sådan undantagsmakt öfver vissa medborgare tyckes mig icke hafva något förnuftigt ändamål. Det berättigade i svenske medborgares likställighet i afseende på tillträde till statens tjänster, oberoende af trosbekännelsen, har småningom vunnit allt större erkännande. Ett steg till denna likställighet är taget i den 1870 gjorda förändringen af Regeringsformens 28 §. Men är det icke nog med att den häri medgifna möjligheten för icke luteraner, att få efter anlag och förmåga tjena sitt fosterland, är inskränkt till vissa befattningar? Skall denna möjlighet dessutom inskränkas till tjänstens tillsättning; skall den pligtrogne tjänstemannen, som af samvetsskäl vill utträda ur statskyrkan, af denna orsak icke ega rätt att *behålla* samma tjänst, till hvilken han, enligt nämnda grundlagsförändring, kunde nämnas — då vore detta framsteg mera sken än verklighet. En dylik uppfattning af förändringens betydelse kan skäligen icke vara riktig och öfverensstämmer väl ej heller med Regeringsformens 36 §, enligt hvilken inga embets- och tjänstemän, utom de som hafva förtroendesysslor, kunna, utan medelst ransakning och dom, ifrån sina inne-

hafvande sysslor afsättas — så vida icke detta stadgande skall bortförklaras med sofismer.

Man har invändt, att t. ex. en borgmästare, som tänkes hafva blifvit utnämnd till sin tjänst för att stäfja framfarten af mormoner i ett stads-samhälle, kunde falla på det orådet att öfvergå till mormonismen, och denna svaga möjlighet skulle utgöra ett exempel på nödvändigheten af att bibehålla den nuvarande lydelsen i dissenterlagens 15 §. I samma syfte har man ock ordat om allmogens religiösa fördomar i vissa delar af landet. Dylika invändningar som den förra tyckas mig vara utan all praktisk betydelse, och sådana som den senare ur sedlig synpunkt ohållbara och ledande till oberäkneliga slutföljder.

Jag vill här erinra om att flere lärare i filosofi, ja äfven i teologi vid våra högskolor och elementarläroverk öppet bekänna sig till åsikter, som stå i strid med statskyrkans lära, ehuru de icke sökt utträde ur denna kyrka, *utan att derigenom äfventyra sina befattningar.*

Då sålunda personer, som öppet vidkännas en från nämnda lära afvikande religiös uppfattning, men som ej utträdt ur statskyrkan, kunna utan någon olägenhet innehafva embete i staten, kan jag ej inse, hvarför de icke äfven skola kunna det, om de utträdt ur densamma. Då här-till kommer, att ifrågavarande undantagsmakt, enligt min mening, strider så väl mot berörda grundlagsbud som mot dissenterlagens 14 §, och hon svårligen kan utan godtycklighet tillämpas, vågar jag föreslå,

att 15 § i Kongl. förordningen den 31 Oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning måtte erhålla denna förkortade lydelse:

Innehar den, som till utträde ur svenska kyrkan sig anmält, offentlig tjänst; varde han derifrån skild, der ej tjänsten är af beskaffenhet att han utan afseende å sin trosbekännelse kunnat till densamma nämnas.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles vördsamt.

Stockholm den 27 Januari 1885.

K. P. Arnoldson.